

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนเสाइให้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
EXTRA-CURRICULAR DEVELOPMENT FOR STUDENTS' ETHICAL ENRICHMENT
OF SOAHAI SCHOOL “WIMONWIITAYANUGOON” UNDER THE OFFICE OF THE
SECONDARY EDUCATION AREA 4

อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ¹, เจตนิภัทร ชูช่วย²

Apison Parchanavon¹, Jetniphath Chuchuai²

¹อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทพสตรี

²รองหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดมัชฌิมาวิสุทธิเทพรักษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเสाइให้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเสाइให้ “วิมลวิทยานุกูล” จำนวน 12 ห้องเรียน สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ทดสอบนักเรียนด้วยแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริม ประเมินเจตคติ และพฤติกรรม การมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ผลการทดลอง โดยใช้สถิติการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยเจตคติและพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเสाइให้ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เมื่อขจัดผลของความแตกต่างก่อนการทดลอง แล้วปรากฏ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังการทดลองมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความมี วินัย และความประหยัด กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และความขยันหมั่นเพียร มีเจตคติต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมด้านความมีวินัยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความขยันหมั่นเพียร มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

Abstract

The purposes of this research were to develop and to find the efficiency of students' ethical enrichment of Soahai School "Wimonwitayanugoon" under the Office of the Secondary Education Area 4. The samples were divided into two groups: first was an experimental group which had 40 students participated; while the second group was a controlled group which had 40 students participated. The samples came out of the pool of 9th grade students where there were 12 classrooms of the academic year of 2016. The given test protocols were an evaluation of extra-curricular which contained, an evaluation of students' ethical aptitude and an evaluation of students' ethical behaviors. The statistics used for the study was the Product Moment Correlation Coefficient of Pearson and One-way ANOVAs. The results revealed that:

1. The relationships between the students' ethical aptitude and students' ethical behaviors showed the statistically correlation at the level of .01

2. The comparison of the students' ethical aptitude between groups showed that the experimental group had a higher mean than the controlled group at the statistically difference at the level of .05. However, when considered the scores of each aspect found that the discipline aspect and saving aspect of the experimental group was higher than the controlled group at the statistically difference at the level of .01 For those aspects of responsibility, honesty, and persistence were not different.

3. The comparison of the students' ethical behaviors between groups showed less difference of the means. However, when considered the scores of each aspect found that the discipline aspect of the experimental group was higher than the controlled group at statistically difference at the level of .05. For those aspects of responsibility, honesty, saving and persistence were not different.

Keywords: development, extra curriculum, moral ethics, student

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ของกระทรวงศึกษาธิการ [1] มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพที่ดี จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีดังที่ พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “ มหาวิทยาลัย มุ่งสั่งสอนนักศึกษา ให้เป็นคนดีคนเก่ง นอกจากจะสอนให้เก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพพร้อม คือ ทั้งเก่งและทั้งดีมาเป็นกำลัง ของบ้านเมืองพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะผู้บริหาร และสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยต่างๆ ณ ศาลาดุสิดาลัย [2]

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอบรมให้คนเป็นคนดี พร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งดีทั้งเก่ง มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัย และพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์ สุทธิวงศ์ ตันตราพิศาลสุทธิ [3] สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัด

การศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 [3]. กำหนดให้รัฐส่งเสริม และจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาคนไทยว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ [4] ที่มุ่งหมายให้ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และยังคงยึดกับนโยบายปฏิรูปการศึกษา ในปีงบประมาณ 2550 ที่กำหนดให้ยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างคุณตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสมานฉันท์สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคณะโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมียุทธศาสตร์การศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ คือ การศึกษาต่างๆ มักเอาความรู้มาใช้ไม่มีปัญญาตาม ความรู้ไม่มีพลังพอที่จะต้านทานอำนาจของความไม่ดีได้ความรู้จึงถูกนำไปใช้ในเรื่องไม่ดีต่างๆ หรือถูกบงการด้วยความไม่ดีสังคม และโลกจึงวิฤต การพัฒนาควรจะใช้ความดีหรือคุณธรรมนำแล้วตามด้วยความรู้ ยุทธศาสตร์การศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้จึงสำคัญยิ่ง ชิดณรงค์ ขดภูเขียว [5] ในขณะที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูตักเตือน มีความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว มีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, องค์การมหาชน, 2549).

ทิศนา แหม่มมณี [6] ได้อธิบายไว้ว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากแม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญ และการพัฒนานั้นก็มิได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริต ข้าราชการรับสินบน ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเสื่อมโทรม โสเภณีเด็กการใช้แรงงานเด็ก การละเมิดสิทธิเด็กปัญหาหมอลงกาฬ ปัญหาการจลาจลและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางจิตใจทั้งสิ้น สุมณ อมรวิวัฒน์ [7] กล่าวว่า ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องด้วยกระแสของคลื่นลูกที่สาม และสี่ที่ใหม่กระหน่ำอย่างแรงกล้าทำให้สังคมไทยได้กลายเป็นสังคมคาบคอกคาบดอก จะเป็นสังคมอุตสาหกรรมก็ไม่ใช่ สังคมเกษตรกรรมก็ไม่เชิง ทำให้คนไทยขาดการเตรียมตัวที่เข้มแข็งพอที่จะสามารถรับกระแสข่าวสารที่ถาโถม ทั้งที่เป็นสาระความรู้ การโฆษณาชวนเชื่อ และการครอบงำจิตใจที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง สังคมไทยมิได้ถูกรุกรานโดยแนวคิดวัตถุนิยม และบริโภคนิยมเท่านั้น หากแต่วิถีชีวิตไทยที่มีครอบครัวอันอบอุ่นชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ก็กลับกลายเป็นความแตกแยกแก่งแย่งแข่งขัน ชีวิตคนเริ่มเครียด ชุมชนอ่อนแอ สังคมขาดความสงบสุข ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานของประเทศพัฒนาไปรวดเร็วนั้น โครงสร้างพื้นฐานของคนกลับล่าช้า และถอยหลังไปสู่ความป่าเถื่อนอย่างน่ากลัว การเป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมของคนในสังคมปัจจุบันลดลง ประชาชน และเยาวชนจำนวนมากที่ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม และไม่ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้สังคมมีปัญหา มีความเจริญทางด้านวัตถุแต่มี

ความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ในปัจจุบัน สังคมกลับยกย่องคนมีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มั่งมีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมก็ตาม

กลุ่มบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” ได้สรุปไว้ว่า ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” มีดังนี้ 1. ด้านการประหยัด นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ยังไม่รู้จักการประหยัด อดออมไม่ถนอมใช้ทรัพย์สิน ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่คิดก่อนใช้ ไม่คิดก่อนซื้อ 2. ด้านความขยัน นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียน บางครั้งเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคก็ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ โดยเฉพาะในเรื่องการเรียน และ 3. ด้านการมีวินัย นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการมีวินัยในเรื่องต่างๆ ทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม รวมถึงกฎระเบียบของโรงเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญจำเป็น และสนใจพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด และความขยันหมั่นเพียร เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีพัฒนาการทางด้านเหตุผล และสามารถนำเหตุผลนั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ อีกทั้งเด็กในวัยนี้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล นำเหตุผลนั้นไปประกอบการตัดสินใจ และตั้งกฎเกณฑ์เป็นของตนเอง เด็กในวัยนี้สามารถพัฒนาทางด้านจิตใจได้ง่าย (Piaget) และการพัฒนาคุณธรรมเกิดผลมากในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ค่าอิทธิพล 40%) และจะลดลงเรื่อยๆ ในระดับสถานศึกษาที่สูงขึ้น จนกระทั่งน้อยที่สุดในระดับมหาวิทยาลัย (ค่าอิทธิพล 9%) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสำหรับพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
2. เพื่อหาประสิทธิภาพหลักสูตรเสริมสำหรับพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการจัดเตรียมเพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร โดยมี 2 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ขั้นที่ 2) การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม (Enrichment Curriculum) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรเสริม เป็นการพัฒนาหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ (วิมลวิทยานุกูล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังที่ได้สำรวจไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 นี้แบ่งเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างเค้าโครงหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 2 การตรวจสอบเค้าโครงหลักสูตรเสริม และขั้นที่ 3 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเสริม ก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม เป็นการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2559 ที่เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริม เป็นการปรับปรุงหลักสูตรหลังจากการทดลองใช้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีลักษณะสมบูรณ์ พร้อมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริม

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม แผนการดำเนินงาน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดกิจกรรมและการวัดผล และประเมินผล นอกจากนี้ยังมีเอกสารประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริม สำหรับครูและนักเรียนที่ใช้หลักสูตรเสริม

ผลการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของเค้าโครงหลักสูตรเสริม และความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรเสริม พบว่า เค้าโครงหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเค้าโครงหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.0 และอยู่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกองค์ประกอบ

ผลการปรับปรุงหลักสูตรเสริมก่อนนำไปทดลองใช้ ได้ปรับปรุงในส่วนของหลักการและเหตุผล โดยเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงภาษาที่ใช้ในหลักสูตรเสริม ปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการดำเนินงานให้กระชับ และสามารถวัดผล และประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้จัดสื่อการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ผู้วิจัยปรับปรุงจนได้หลักสูตรเสริมที่พร้อมจะนำไปทดลองใช้

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม

ผลการนำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” ได้ผล ดังนี้

2.1 เจตคติกับพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน หลังการทดลองมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 นักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีเจตคติที่มีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม หากพิจารณาเจตคติที่มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นรายด้าน พบว่า

2.2.1 ความมีวินัย และความประหยัดของนักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีเจตคติที่มีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.2.2 ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และความขยันหมั่นเพียร นักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2.3 นักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นรายด้าน พบว่า

2.3.1 ความมีวินัย นักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.3.2 ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความขยันหมั่นเพียรนักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2.4. ผลการประเมินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมโดยนักเรียน จากการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรเสริมในประเด็นเนื้อหา วิธีการสอน และกิจกรรมสื่อการจัดกิจกรรม และข้อเสนอแนะ นักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) ทุกคนมีความเห็นว่าหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมในทุกประเด็น แต่มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมนันทนาการเพิ่มในทุกกิจกรรมการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริม

1.1 ผลการวิจัย พบว่า มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเสริม 4 ขั้นตอน คือ 1) สังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การร่างหลักสูตรเสริม 3) การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม และ 4) การปรับปรุงหลักสูตรเสริม ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่มีความจำเป็นต้องการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของ พรชัย หนูแก้ว [8] ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า การพัฒนาหลักสูตรทำตามรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ส่วนงานวิจัยของ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล [9] ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรเสริม การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริม และเป็นไปตามแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ [10] สรุปได้ว่าเพื่อนำความต้องการนั้นไปสู่การวางแผน การดำเนินการตรวจสอบ และการประเมินผลการทำงาน มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการใช้หลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตร และยังคงสอดคล้องกับ ศิริพงศ์ เศวตภายน [11] ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม และงานวิจัยของ กนกนุช วสุธาร์ตน์ [12] ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล การออกแบบหลักสูตร การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

1.2 ผลการวิจัยยังพบว่า หลักสูตรเสริมต้องมีความเข้มแข็งทางวิชาการมากกว่าหลักสูตรแกนกลาง ต้องมีเนื้อหาวิชาที่ ลึกและกว้าง ต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมจริงๆ เช่น การระดมสมอง กระบวนการกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อต่อยอด มีการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง การแสดงบทบาทสมมติ การได้วาที่ การสร้างความตระหนัก การเขียนผังมโนทัศน์ การทำโครงการ และการเรียนรู้แบบอริยสัจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้อง ได้จำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมให้กับนักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อสื่อไปถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม ต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม และหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพเออร์โต Piirto [13] และกรมวิชาการ [14] ได้กำหนดวัตถุประสงค์การจัดหลักสูตรเสริมไว้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ ทั้งวิชาการและอาชีพตามทักษะ จึงทำให้หลักสูตรเสริมนี้มีเนื้อหาวิชาที่กว้างและลึก สอดรับกับแนวคิดของ ธนา นิลชัยโกวิทย์ [15] กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การสร้างความพร้อม เป็นชั้นที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติใน 2 รูปแบบ คือ การฝึกปฏิบัติด้วยความสงบนิ่ง และการฝึกปฏิบัติด้วยการเคลื่อนไหว ชั้นที่ 2 การเสริมสร้างคุณลักษณะและการคิด เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ชั้นที่ 3 สร้างความเชื่อมโยง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2 มาคิดใคร่ครวญในสภาวะที่ตนเองกำลังผองคลายเป็นการเปิดพื้นที่ในการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เก่าเพื่อกำหนดพฤติกรรมในอนาคต ซึ่งทั้ง 3 ขั้นตอนสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนา นิลชัยโกวิทย์ [16] สมจิต ห่อทอง [17] วิจัยเรื่อง การศึกษาความรับผิดชอบ ปัญหา และแนวทางแก้ไขของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนพระโขนงวิทยา พบว่า นักเรียนที่เข้าบทบาทสมมติและเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ส่วนงานวิจัยของ จิราพร แสงนิรันดร์ [18] ศึกษาผลการสอนโดยใช้เทคนิคผสมผสานเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดกลางอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแบบผสมผสาน มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลงานวิจัยของ สุทธิพร บุญสูง [19] ศึกษารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อให้นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลมีประสิทธิภาพในการสร้างคุณลักษณะได้ตามแนวทางอัตลักษณ์

1.3 ผลการทดลองยังพบอีกว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Self – Directed Learning) ทำให้เกิดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างชัดเจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้เป็นผู้กระทำ (Active Learning) และ จิรวัดน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ [20] กล่าวถึง ยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง (Active Participation) มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ เจตจำนง และพฤติกรรมได้มากกว่าการมีส่วนร่วมเฉย ๆ โดยที่ไม่ได้ทำอะไรเลย (Passive Participation) เช่น การมีส่วนร่วมในการแสดงพฤติกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงบทบาท การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้บุคคลมีประสบการณ์ตรง มีความเชื่อถือข้อมูลที่ได้รับใหม่ และเกิดความเชื่อมั่นในสิ่งที่เรียนรู้ เช่นเดียวกับแนวคิดของ สุภัฏรา อ้นลำพูล [21] ที่กล่าวว่า การร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้มีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสืบเนื่องมาจากการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 1.4 ผลการประเมินค่าโครงหลักสูตรตามความคิดของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรเสริม พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมมีค่าระหว่าง 4.10 ถึง

4.70 หมายถึง องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์กำหนดไว้ คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 [22] ส่วนความสอดคล้อง พบว่า มีค่าระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ทุกค่า หมายถึง ค่าโครงของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในทุกด้านซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ทุกประเด็นสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ [23] และยังพบอีกว่าผลการประเมินคุณภาพของแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห้ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ประกอบด้วยแบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 และแบบประเมินพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เครื่องมือทั้งฉบับได้ความว่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 หมายความว่า เครื่องมือที่สร้างขึ้นได้เกณฑ์คุณภาพตามที่กำหนดไว้ สามารถนำมาประเมินเจตคติ และพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ได้อย่างเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเจตคติกับพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเส้าไห้ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 หลังการทดลอง พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบอีกว่า ความสัมพันธ์ของเจตคติกับเจตคติแต่ละด้าน และพฤติกรรมกับพฤติกรรมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน แสดงว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อันจะส่งผลต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ให้เป็นไปในทางบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนนั้นนั้น ต้องเปลี่ยนเจตคติก่อนจึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล [24] ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล พบว่า หลังจากการใช้หลักสูตรเสริม นักศึกษาพยาบาลมีเจตคติในทางบวกต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลให้นักศึกษา มีความสนใจ ตั้งใจเรียน ทำให้การทดลองใช้หลักสูตรเสริมประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชนันย์ บุญธิมา [25] พบว่า เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ส่วนงานแนวคิดของ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง [26] ที่ว่า การพัฒนาจิตสาธารณะกับบุคคลให้เกิดผลแบบสมบูรณ์ จะต้องพัฒนาแบบองค์รวม คือ ความคิด (Head) จิตใจ (Heart) และการกระทำ (Hand) โดยการสร้างให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการมีจิตสาธารณะ และสนับสนุนให้มีการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจึงจะทำให้การพัฒนาจิตสาธารณะมีความสมบูรณ์ และยังยื่น สอดคล้องกับ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง [27] ที่ศึกษา จิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน ระพีพันธ์ คงประเสริฐ [28] ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่องานแนะแนวและปัญหาของนักเรียนกับการปฏิบัติงานแนะแนวของครูประจำชั้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า เจตคติต่องานแนะแนวสามารถทำนายการปฏิบัติงานแนะแนวของครูประจำชั้นได้ด้วยสมการเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห้ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 หลังจัดผลของความแตกต่างก่อนการทดลอง (Pre-Test) ระหว่างนักเรียน

ที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบอีกว่า ด้านความมีวินัยและด้านความประหยัด นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มทดลองได้รับการพัฒนาตามแนวทางของหลักสูตรเสริมเป็นระยะเวลาหนึ่ง จึงทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ในเชิงบวก ซึ่งถือได้ว่า หลักสูตรเสริมนี้มีประสิทธิภาพที่จะใช้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนมีเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg [29] สรุปได้ว่า จริยธรรมพัฒนาให้สูงขึ้นได้เมื่อได้รับการส่งเสริม นอกจากนั้นยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมผู้นำทางการเกษตรสำหรับนักเรียนโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) ของ งามอาจ พงษ์พิสุทธิบุปผา [25] ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อพฤติกรรมผู้นำทางการเกษตรของการทดสอบก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เมื่อขจัดผลของความแตกต่างก่อนการทดลอง (Pre-Test) ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มเป็นรายด้าน ผลปรากฏว่า ด้านความมีวินัย นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าสถิติสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรเสริมนี้มีประสิทธิภาพสามารถที่จะพัฒนาพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ให้มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยไปในเชิงบวก ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในด้านอื่นๆ ด้วย สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) [30] ที่ว่าว่า แนวทางการพัฒนาจริยธรรม จะต้องพิจารณาจริยธรรมหลักแล้วจะทำให้จริยธรรมอื่นๆ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำเนิง อยู่เลิศ [31] ที่ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งงานวิจัยของ วัลลภา จันทร์เพ็ญ [32] ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา พบว่า การใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมในระยะเส้นฐานระยะทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนเส้าไห่ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เมื่อขจัดผลของความแตกต่างก่อนการทดลอง (Pre-Test) ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม เป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความขยันหมั่นเพียร นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลปรากฏ ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัด และด้านความขยันหมั่นเพียร นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการณ์คุณธรรมจริยธรรม

ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาทั้งสองกลุ่มนั้นมีขนาดเล็ก และผลจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้สมาชิกทุกหน่วยมีโอกาสถูกเลือกมาเท่าๆ กัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองมีพื้นฐานการเรียนรู้และพฤติกรรมดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม จึงทำให้ผลการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-Test) ของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูง ส่งผลให้การทดสอบหลังการทดลองมีผลไม่แตกต่างกับก่อนการทดลอง และกับกลุ่มควบคุมในหลายประเด็น อีกทั้งระยะเวลาการทดลองใช้หลักสูตรเสริมมีระยะเวลาสั้น ผลการทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริมจึงไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาการประเมินผลระดับชาติ ที่กำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติจริง (Practical Criteria) ด้านระยะเวลา (Timeliness) ว่าการประเมินควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม ความเป็นไปได้ในการประเมินจะมีคุณค่าน้อยถ้าทำในช่วงเวลาสั้นหรือนานเกินไป จึงควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมที่จะทำการประเมิน และสอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กความผิดพลาดจะมาก ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ความผิดพลาดจะน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช [33] ทำการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในวิทยานิพนธ์ของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านผลการวิจัยเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้พบว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กับประเภทของกลุ่มตัวอย่างหากเป็นการศึกษาในกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดมากกว่า 600 คน ในกลุ่มของครูอาจารย์ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 101 – 300 คน และ 301 – 600 คน สำหรับการวิจัยในกลุ่มประชาชน ส่วนใหญ่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 301 – 600 คน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนควรมีคู่มือการใช้อย่างละเอียดในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการประเมินผลด้วยการจัดสอน
2. หากนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนระดับอื่นควรปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หลักสูตรเสริมที่สร้างขึ้นนี้ พัฒนาจากข้อมูลที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนาให้ “วิมลวิทยานุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 หากนำหลักสูตรเสริมนี้ไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ ควรจะมีการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [2] พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2543). *คำสอนพ่อ: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ.
- [3] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- [4] สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ เก้า พ.ศ.2545-2549*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- [5] ชิดณรงค์ ขตภูเขียว. (2550). *วิถีประชาธิปไตย หัวใจธรรมภิบาล สืบสานการปฏิรูปการศึกษาไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 8 พฤษภาคม 2550, เข้าถึงได้จาก <http://www.vcharkarn.com>
- [6] ทิศนา แชนมณี. (2545). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สริมลิน พีเพรส ซิสเท็ม.
- [7] สุมน อมรวิวัฒน์. (2549). *บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- [8] พรชัย หนูแก้ว. (2541). *การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [9, 24] วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณใน กระบวนการพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [10] วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). *การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- [11] ศิริพงษ์ เศวตภายน. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของ ตำรวจชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [12] กนกนุช วสุธารัตน์. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตน สำหรับนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] Piirto, J. (1994). *Talented children and adults*. New York: Macmillan.
- [14] กรมวิชาการ. (2546). *คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง-ศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.ป.ท.*
- [15, 16] ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษาบทความการประชุมวิชาการ ประจำปีเรื่องจิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์*
- [17] สมจิต ห่อทอง. (2543). *การศึกษาความรับผิดชอบปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนพระโขนงวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [18] จิราพร แสงนิรันดร์. (2543). *ผลการสอนโดยใช้เทคนิคผสมผสานเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมนักเรียนชั้น ประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง อ.เมือง จ.ขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [19] สุทธิพร บุญส่ง. (2545). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [20] จิรวัดน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. (2538). *ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม: การวัด การพยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- [21] สุพัญญา อินล่ำพูล. (2544). *การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับชั้น ปวช.2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน,

- บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- [22] พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [23] สำเร็จ บุญรัตน์. (2539). *การประเมินผลหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
- [25] ราชนัย บุญธิมา. 2542. *ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (สำเนา)
- [26, 27] ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). *จิตสำนึกสาธารณะสร้างได้*. วารสารการบริหารตน. 29(2)
- [28] ระพีพันธ์ คงประเสริฐ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่องานแนะแนวและปัญหาของนักเรียนกับการปฏิบัติงานแนะแนวของครูประจำชั้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา*. เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [29] Kohlberg, L. (1969). *The cognitive - development approach to socialization*. In D.A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research*. Chicago: Rand McNally.
- [30] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2544). *วาทะธรรมเพื่อการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- [31] คำนึ่ง อยู่เลิศ. (2541). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [32] วัลลภา จันทรเพ็ญ. (2544). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [33] สุวิมล ว่องวาณิช. (2542). *การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในวิทยานิพนธ์ของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.